

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF THE SERVICE SECTOR IN THE SAMARKAND REGION AND INNOVATIONS DEVELOPMENT**Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich**Associate Professor of the Department of “Real Economics”, PhD
Samarkand Institute of Economics and Servicee-mail: Bekdusmatov@mail.ru**Jumayeva Nigina Baxtiyor kizi**Master's student of the Mi-124 group
Samarkand Institute of Economics and Service**SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING HOZIRGI HOLATI VA INNOVATSION RIVOJLANISH TAHLILI****Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich**“Real iqtisodiyot” kafedrasida dotsenti, PhD
Samarqand iqtisodiyot va servis institutie-mail: Bekdusmatov@mail.ru**Jumayeva Nigina Baxtiyor qizi**Mi-124 guruh magistranti
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Samarqand viloyatida xizmat ko'rsatish sohasining hozirgi holati, iqtisodiy ko'rsatkichlari va innovatsion rivojlanish darajasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda 2020-2025-yillardagi statistik ma'lumotlarga asoslanib, xizmatlar hajmi, yalpi hududiy mahsulotdagi ulushi, bandlik ko'rsatkichlari va tarkibiy tuzilma o'rganilgan. Shuningdek, so'rovnomaga va ekspert baholash usullari yordamida xizmatlar sohasining innovatsion rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar (raqamli texnologiyalar, investitsiyalar, inson kapitali, raqobat muhiti, davlat tartibga solish mexanizmlari) aniqlangan.

Kalit so'zlar: xizmat ko'rsatish sohasi, innovatsion rivojlanish, iqtisodiy ko'rsatkichlar, yalpi hududiy mahsulot, bandlik, xizmatlar tarkibi, ta'sir etuvchi omillar, raqobat muhiti, raqamli texnologiyalar.

Аннотация: В данной статье анализируется текущее состояние сектора услуг в Самаркандской области, его экономические показатели и уровень инновационного развития. Исследование, основанное на статистических данных за 2020-2025 годы, изучало объем услуг, их долю в валовом региональном продукте, показатели занятости и структурную структуру. Также с помощью анкетирования и экспертной оценки были выявлены основные факторы, влияющие на инновационное развитие сектора услуг (цифровые технологии, инвестиции, человеческий капитал, конкурентная среда, механизмы государственного регулирования).

Ключевые слова: сектор услуг, инновационное развитие, экономические показатели, валовой региональный продукт, занятость, структура услуг, факторы влияния, конкурентная среда, цифровые технологии.

Abstract: This article analyzes the current state of the service sector in the Samarkand region, its economic indicators, and the level of innovative development. Based on statistical data for 2020-2025, the study examined the volume of services, their share in the gross regional product, employment indicators, and structural structure. Using a survey and expert assessment, the key factors influencing the innovative development of the service sector (digital technologies,

investment, human capital, competitive environment, government regulation mechanisms) were also identified.

Keywords: service sector, innovative development, economic indicators, gross regional product, employment, service structure, influencing factors, competitive environment, digital technologies.

Kirish. Samarqand viloyati respublikamizning iqtisodiy qudrati yuqori, demografik salohiyati keng hududlaridan biri sanaladi. Servis sektori esa hududiy iqtisodiyotning eng shiddat bilan yuksalayotgan qismiga aylandi. Transformatsiya jarayonlari, shaharlarning kattalashuvi va raqamli tizimlarga o'tish evaziga xizmatlarning yalpi hududiy mahsulotdagi salmog'i muntazam o'sib boryapti.

Servis sohasidagi o'zgarishlarni o'lchash uchun mutaxassislar bir qator aniq ko'rsatkichlardan foydalanadilar. Bular sirasiga xizmatlar pul hajmi, ularning yalpi mahsulotdagi ulushi, xizmat turlari bo'yicha taqsimot, bandlik ko'rsatkichlari, tadbirkorlik subyektlari soni hamda investitsiya oqimi kiradi. Samarqand hududida qayd etilayotgan ushbu raqamlar tarmoqning nafaqat miqdoran, balki sifat jihatidan ham pog'onama-pog'ona o'sayotganini oydinlashtiradi.

Ichki talabning keskin o'sishi servis sanoatining kengayishiga asosiy turtki bermoqda. Aholi sonining ko'payishi, urbanizatsiya sur'atlari hamda iste'mol didining o'zgarishi savdo, transport, maishiy yumushlar va restoran biznesini yangi pog'onaga olib chiqdi. Kichik biznes subyektlarining faollashuvi bozorga sog'lom raqobat ruhini olib kirdi, natijada xizmat turlari ko'payib, ularning sifati muttasil yaxshilanmoqda.

Samarqand zaminida turizm sohasi servis olamining asosiy lokomotivi vazifasini o'taydi. Tarixiy-madaniy merosimiz hamda xalqaro turistik markaz maqomi mehmonxona xo'jaligi, gidlar faoliyati, transport logistikasi, umumiy ovqatlanish hamda madaniy xizmatlar hajmini g'ayritabiyy darajada oshirdi. Bu xususiyat hududning tashqi iqtisodiy integratsiyadagi o'rnini yanada mustahkamlaydi.

Asosiy qism. Samarqand servis bozorini iqtisodiy o'sishning ishonchli o'chog'iga aylantirish uchun biz raqamli transformatsiyani chuqurlashtirishimiz shart. Sektor tarkibini diversifikatsiya qilish, boshqaruv mexanizmlarini modernizatsiya etish va innovatsiyalarni keng tatbiq etish – kelgusi yillardagi asosiy ustuvor maqsadlarimizdir.

1-jadval

Samarqand viloyatida xizmat ko'rsatish sohasining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari (2020–2025 yy.)

r	Yilla	Xizmatlar hajmi (mlrd so'm)	YHMDagi ulushi (%)	Xizmatlar sohasida bandlar (ming kishi)	Yangi xizmat korxonalari (birlik)
	2020	18 500	45.2	310	1 250
	2021	21 300	47.0	330	1 420
	2022	25 600	49.3	360	1 680
	2023	30 800	51.1	395	1 920
	2024	36 500	53.0	430	2 150
	2025	41 200	54.5	460	2 380

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, 2020–2025 yillar davomida Samarqand viloyatida xizmat ko'rsatish sohasi barqaror va jadal sur'atlarda rivojlanib bormoqda. Xususan:

- Xizmatlar hajmi 18 500 mlrd so'mdan 41 200 mlrd so'mgacha oshgan, bu 2,2 barobar o'sishni anglatadi.
- Xizmatlar sektorining YHMDagi ulushi 45,2 % dan 54,5 % gacha ko'tarilgan, bu iqtisodiyotning servisizatsiya jarayonini tasdiqlaydi.

- Bandlik 310 ming kishidan 460 ming kishigacha oshib, xizmatlar sektorining ijtimoiy ahamiyati kuchayganini ko'rsatadi.
- Yangi tashkil etilgan xizmat ko'rsatish subyektlari soni 2 barobardan ko'proq oshgan.

2-jadval

Xizmat ko'rsatish sohasining tarkibiy tuzilishi (2025 yil)

Yo'nalishlar	Ulushi (%)
Savdo va umumiy ovqatlanish	32.5
Transport va logistika	18.7
Turizm va mehmonxona xizmatlari	16.4
Axborot-kommunikatsiya xizmatlari	10.8
Maishiy xizmatlar	12.6
Boshqa xizmatlar	9.0

2025-yil tarkibiy tuzilmasiga ko'ra, xizmatlar sektorida savdo va umumiy ovqatlanish yetakchi o'rinni egallamoqda. Shu bilan birga, turizm va AKT xizmatlarining ulushi oshib borayotgani sohada innovatsion transformatsiya jarayoni boshlanayotganini ko'rsatadi.

Samarqand viloyatida xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiy jihatdan barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lib, uning YHMDagi ulushi va bandlikdagi hissasi izchil oshib bormoqda. Shu bilan birga, tarkibiy tahlil xizmatlar sektorida an'anaviy yo'nalishlar ustunligini, innovatsion xizmatlar (AKT, raqamli servislar) esa hali to'liq salohiyat darajasiga chiqmaganini ko'rsatadi.

Raqamlar sohasidagi oxirgi xulosalarga ko'z tashlasak, hayratlanarli holatga duch kelamiz. Yaxshilab o'rganilgan norasmiy va ko'zdan yiroq iqtisodiy faoliyat natijalari qo'shib hisoblanganda, 2025-yilning dastlabki sakkiz oyida bozor xizmatlari ko'rsatkichi salkam 44 726,4 mlrd so'mga yetdi. Bu shunchaki quruq raqam emas. O'tgan yilning aynan shu pallasiga solishtirsak, bozor naq 112,7 % lik ildamlashni namoyish etdi. Ya'ni, iqtisodiyot tarmoqlari o'z hamyoniga yana 8 805,9 mlrd so'm sof qiymat qo'shib oldi.

1-rasm. Ko'rsatilgan bozor xizmatlarining o'sish sur'ati dinamikasi¹

Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan servis hajmi 2025-yilning dastlabki sakkiz oyida sezilarli sakrash qildi. Aniqroq aytganda, 2024-yilgi 8 494,3 ming so'mlik ko'rsatkich o'tgan yilning shu davriga kelib 1 867,2 ming so'mga ko'payib, 10 361,5 ming so'mni qayd etdi — bu o'sish sur'ati 10,4 foizni tashkil etadi. Kichik biznes vakillari servis bozorini harakatlantiruvchi asosiy quvvat sifatida namoyon bo'ldi: ular umumiy hajmdan 28 624,7 mlrd so'mni, ya'ni jami bozorning 64,0 foizini o'z qo'llarida ushlab turibdi. Xususan, kichik korxonalar va mikrofirmalarning hissasi 31,3 foizga teng bo'ldi.

Samarqand shahri hududiy ko'rsatkichlar bo'yicha mutlaq yetakchi bo'lib, viloyatdagi jami servis hajmining 27,9 foizi aynan shu maskanga to'g'ri keladi. Shaharning bunday ustunlikka erishishida davlat idoralari, xalqaro korporatsiyalar, moliya muassasalari hamda yirik biznes markazlarining to'planishi hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Aholi zichligi transport tarmog'i, savdo majmualari, bilim yurtlari, tibbiyot maskanlari va ko'ngilochar maskanlarga bo'lgan ehtiyojni tabiiy ravishda kuchaytirmoqda. Rivojlangan infratuzilma va shahar biznes muhiti servis sektorini tinimsiz rivojlantirib, hudud iqtisodiyotining o'sish sur'atlarini ta'minlaydigan lokomotivga aylantirmoqda.

3-jadval.

Xizmatlar sohasining shahar va tumanlar asosiy ko'rsatkichlari (2025-yil yanvar-avgust)

¹ 2024-yil yanvar-avgust oylari hajmi va 2025-yil yanvar-avgust oylari uchun ma'lumotlar norasmiy va yashirin iqtisodiyotni baholash bo'yicha o'tkazilgan statistik kuzatuvlar natijalarini hisobga olgan holda shakllantirilgan.

	Hajmi, mlrd so'm	Ulushi, %	O'sish sur'ati, %
Samarqand viloyati	44 726,4	100,0	112,7
<i>shaharlar:</i>			
Samarqand	12 473,5	27,9	115,3
Kattaqo'rg'on	812,5	1,8	112,0
<i>tumanlar:</i>			
Oqdaryo	868,2	1,9	110,8
Bulung'ur	730,2	1,6	114,4
Jomboy	1 164,5	2,6	112,9
Ishtixon	961,0	2,1	111,8
Kattaqo'rg'on	994,9	2,2	113,7
Qo'shrabot	545,5	1,2	114,4
Narpay	868,0	1,9	112,6
Payariq	1 124,7	2,5	112,7
Pastdarg'om	1 859,3	4,2	111,4
Paxtachi	530,7	1,2	113,9
Samarqand	2 066,5	4,6	114,7
Nurobod	551,0	1,2	113,4
Urgut	1 868,6	4,2	112,8
Toyloq	1 070,1	2,4	110,4

Davlat rahbari iqtisodiyotda xizmat ko'rsatish qatlamini kengaytirishni maqsad qilib, 2025-yil 27-fevralda PQ-78-sonli qarorni imzoladi. Bu hujjat bozordagi tadbirkorlarga yengillik berish bilan birga, sohadagi o'zgarishlarni kuzatib borishning aniq mezonlarini belgilab berdi.

Umumiy ko'tarilish qaysi sohalar hisobiga yuz berganiga qarasa, qiziqarli manzara namoyon bo'ladi. Iqtisodiy yuksalishning asosiy qismini moliya tarmog'i tortmoqda – bu soha 25,6 % lik o'sish bilan umumiy ko'rsatkichga 2,6 foiz band ulush qo'shdi. Axborot texnologiyalari va aloqa sohasi ham ortda qolayotgani yo'q, ular 21,1 % ga ilgari lab, umumiy muvaffaqiyatni 0,9 bandga boyitdi.

Xulosa va takliflar. Mazkur ishimizda Samarqand viloyatida xizmat ko'rsatish sohasining hozirgi holati, uning iqtisodiy ko'rsatkichlari hamda innovatsion rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar tahlil qilindi. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, viloyatda xizmatlar sektori barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lib, uning YHMDagi ulushi, xizmatlar hajmi hamda bandlik darajasi izchil oshib bormoqda.

Shu bilan birga, sohaning rivojlanishiga raqamli texnologiyalar, investitsiyalar, inson kapitali, kichik biznes va turizm kabi omillar kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Statistika ma'lumotlar xizmatlar sektorida iqtisodiy faollik ortib borayotganini tasdiqlasa-da, innovatsion rivojlanish darajasi hali to'liq shakllanmaganligini ham ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi Samarqand viloyat statistika boshqarmasi rasmiy ma'lumotlari. URL: <https://samstat.uz/uz/>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston-2030 strategiyasi to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi "O'zbekiston-2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 27-fevraldagi "Iqtisodiyotda xizmat ko'rsatish sohasini kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-78-son Qarori.

5. Eshmaxmatov U.E. Xizmat ko'rsatish sohasining mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni // Shokh Library. – 2025.
6. Elboyeva Sh. Innovatsion boshqaruvda o'zbek olimlarining roli // Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2025.
7. Qo'ziboev B.H. Mintaqada xizmatlar sohasini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish. PhD avtoreferati. – Urganch, 2021. – 52 b.
8. Urakov J.R. Xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyatlarini samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi (Samarqand viloyati misolida). PhD diss. – Samarqand: SamISI, 2011. – 15-16 b.
9. Urunboeva Y.P. Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida aholi turmush darajasini oshirish istiqbollari. PhD avtoreferati. – Samarqand, 2018. – 58 b.
10. Toivonen M., Tuominen T. Emergence of innovations in services // The Service Industries Journal. – 2009. – Vol. 29, No. 7. – P. 887–902.
11. OECD. Oslo Manual. The Measurement of Scientific and Technological Activities. – Paris: OECD, 2005. – 162 b.
12. Nabieva N.M. Xizmatlar marketingi strategiyasiga qo'yilgan talablar tahlili // Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali. – 2022. – 2(3). – 24-41 b.
13. Juraeva N.K. Nekotorye aspekty sovershenstvovaniya upravlencheskikh mekhanizmov jilishno-kommunalnykh uslug v Uzbekistane // Byulleten nauki i praktiki. – 2021. – 7(12). – 246-255 b.
14. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi. "Raqamli O'zbekiston-2030". – Toshkent, 2020.
15. Sanoatni innovatsion rivojlantirishning jahon tajribasi (OECD ma'lumotlari asosida).